

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖGMAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

SÖNDAGEN DEN 1 JULI 1917.

Omkring Per Hasselberg. *William Anderson.*

FÖR ATT HED-
ra den blekingske
konstnären, restes i
Ronneby midsom-
marafton afgjutnin-
gar af Per Hassel-
bergs verk: Snö-
droppen, Tjusnin-
gen och Grodan.
Lyckligtvis frångick
man delvis det i
uppropet till insam-
lingen lämnade
meddelandet, att ett
äreminne skulle re-
sas i stadens råd-
huspark. Hvarför
det skulle placeras
just där är svårt att
förstå. Troligtvis
har man tänkt på
alla dem, som resa
förbi denna park
per järnväg, hvori-
genom verket skul-
le bli observeradt i
högre grad än an-
norstädes inom sta-
den. Men det är
också platsens en-
da förljänst. På det
hela taget kan lämp-
ligheten af att upp-
ställa dessa som
äreminne åt hem-
bygdssonen afsedda
verk i Ronneby
starkt dragas i tvif-
velsmål. Hassel-
berg var ju icke
född i staden, utan
en god bit utanför
densamma, i byn
Hasselstad. Här ha-
de naturligtvis varit
rätta platsen för af-
gjutningens place-
ring, liksom den i
följ i hembygdens
namn resta bysten
öfver Pehr Thomas-
son borde stått i
Jämshög, skaldens
födelseort i stället
för som nu i Ron-
neby. Det finnes intet hinder för att konst-
verk skola kunna resas lika bra ute på lands-
bygden som i städerna, och när intresset, som
drifvit fram dessa äreminnen, icke varit det

Per Hasselberg i dörren till sin Paris-ateljé, Boulevard Arago 65.

nar sig att gå på
upptäckter, och som
ett apropå till des-
sa kan nämnas det
å nästa sida afbil-
dade och i Karls-
krona funna ung-
domsverket i gips
(höjd 63 cm.) och
signerat så tidigt
som 1874. Trots vis-
sa brister, röjer
statyetten dock den
blifvande lekaren
med former och
linjespel. Sitt stör-
sta intresse har
den dock genom
den tidiga daterin-
gen och dess san-
nolikt för flertalet
okända tillvaro.

Till det hela hör,
att samtliga ble-
kingska äreminnens
afsedda verkan
blifvit motsatt den
som antagligen
äsyftas. Af Karls-
kronas statyer är
Karl XI:s genom
missriktadt plante-
ringsnit omgifven
af en anläggning,
som verkar uppåt-
sträfvande stations-
sambälle; den lilla
Erik Dahlbergs-by-
sten, hvilken på ett
annat ställe skulle
gjort sig väl, har
placerats i en bred
gatunymning, där
nusen trycka ned
verket, så att detta
försvinner i öfver-
flödande ljus, och i
Hoglands park i
samma stad står
en hembygdsssten,
hvars hela karaktär
förvisar den till
landsbygden.

enskilda (staden Ronnebys) utan hela länets
gemensamma, hade detta varit det enda rik-
tiga. Per Hasselberg är emellertid alltid
ett intressant kapitel, hvori det städse lö-

äfvén många af Hasselbergs bref till hem-
met bevarade, och då nu Snödroppen skall
resas i Roneby kan det kanske vara skäl att
meddela hans segerbulletin efter det han

slagit igenom med detta verk på Salongen 1881. Ännu yr i hufvudet af framgången skyndar han att underätta de sina, först med att sända en tidning och därpå den 30 maj följande:

"Jag vet inte hur det är med mig i dag, jag har liksom litet ondt i hufvudet, någonting som man på ärlig svenska skulle kalla för kopparslagare, men jag förstår förbannadt väl hvarifrån det kommer och när I hört det, skall ni icke förvåna er däröfver." — — —

"Nu är det en vacker sed att det skall hållas en fest för pristagarna, och denna festen är egentligen min första sammanvaro med de skandinaviska artisterna, hvilka likväl jag i största flertalet kände (om jag har hållit mig tillbaka och hvilket jag alltid kommer att göra, förstår ni nog det, och af flera skäl.) Jag fick således ett inbjudningstelegram, hvilket naturligtvis jag icke kunde mankeras, men här, mine käre bröder, vet jag icke hur jag skall skriva: att berätta om hedersfesten för sin egen person är på det högsta oegentligt om icke opassande, men jag måste göra det för er, därför att hedern icke endast tillkommer mig utan er, mitt hem och mitt fosterland. Tarflig utan att vara trasig inträder jag i denna artistcirkel, bestående af omkring 30 personer, hvilka vänta mig, ett 9-faldigt om icke 20-faldigt hurra består man hela salen, hvilken var i festligt skick, och hvilket hurra slutade med en applåd; härefter emottogs gratulationer från höger och vänster af grevar och baroner, af rika och icke rika, af snobbar och präktiga karlar; jag intog min plats, hvilken var hedersplats, liksom de båda norrmännen (pristagarna). Härefter blef det något lugnare och man spisade, men under ett evinnerligt lyftande på glaset.

— — — Stämningen blef mer och mer glad och fri, och när madeiravinet kom fram blef det naturligt åtföljdt af tal och skålar. Första talet, hvilket tillkom hjältarna för kvällen, hölls af en K. Wetterhoff (konstkritiker), för hvilket särskildt jag tackar honom för den poesi, som han nedlade i vårt kära och sköna Blekinge samt äfven för den rena poetiska klang, som han förstod i min figur att i så vackra färger måla (min figur kallar jag "Perce-Neige", snöklockan, eller som vi kallar henne hemma, snöskatan; i denna figur har jag sökt att inlägga den poesi, som den tidigaste våren gifver, innan ännu snön är bortdrifven af solens värmande strålar, den kraft och den skönhet, som denna blomma äger när hon sticker ut genom snön och melankoliskt hänger sin blomma liksom en droppe af snö — ni har ju tidigt på våren väntat och beundrat denna blomma likaväl som jag). Skålarna breda ut sig allt mera och mera;

Konstnären sysselsatt med att hugga "Grodan" i marmor i sin stockholmsateljé 1891.

några verser lästes upp, skrifna af en herr Josefson, hvilken är en ifrig beundrare af min figur, i dessa verser tolkar han i utmärkt vackra drag det poetiska intryck, som jag har i mer eller mindre grad lyckats att inlägga i min figur. Efter denna repris blef stämningen så fosterländsk att den svenska punschen måste fram, tagas hvar som helst — — — Tal höllos för konsten, för kvinnan, för vänskapen, för personliga framgångar samt till och med för konungar. — — — Jag själf kände mig så varm inom västen att jag icke kunde tåga: jag tackade för det hjärtliga bemötandet och talade för den Skandinaviska Artistklubben i Paris, hvilken har till mål att i Paris-konstens blomsterfält afplocka och samla frön för att sedan så och skörda i vårt kära fosterland. Detta slutades med lefve för

"Men," slutar han, "vi ha blott att uppfylla våra plikter såsom människa och däraf ingenting att berömma oss utaf ej heller att beklaga oss för."

Brevet är mycket karaktäristiskt för sin upphofsman och då "festen för Hasselberg" hör till 80-talisternas största minne från Paris-tiden, besitter det ett ytterligare ökad intresse.

En vespersång.

Och rädes ej, du jordens son,
om du i världens ödestimma
i anden fri
kan fjärran bli
från krigets rasande cyklon
och kvällens ro förnimma.

Ty rätt därtill och makt du har
i kraft af fria andens lagar.
O andens frihet, hög och klar,
ditt allt den var
i alla år och dagar.

Hör dömens klocka nu den går
så ljufvligt doft och tungt och sakta.
Allena i ditt rum du står.
Du gråta får.
Dig ingen skall förakta.

Och stjärnor fändas, natt blir när,
och se, nu stiger vackert månen. —
Hvem än du är,
hvem än du är
tag allt emot, ty allting här
är till för jordensonen.

CARL SAM ÅSBERG.

Segergudinna af Per Hasselberg. Signerad 1874.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 7.50	Helt år	Kr. 9.50
Halft år	» 3.90	Halft år	» 5.—
Kvartal	» 2.—	Kvartal	» 2.50
Månad	» 0.80	Månad	» 0.90

Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsgatan 45. Stockholm.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—5.
Red. Högman: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—5.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:		Utländska annonser:	
30 öre efter text.	35 öre efter text.	40 öre	40 öre
35 öre å textside.	35 öre å textside.	20 % förh.	20 % förh.
20 % förhöjning för särsk. begärd plats.	20 % förhöjning för särsk. begärd plats.		

Det odödliga. Af Nils Lago-Lengquist.

Osterrikisk-ungerska Isonzoarmén i juni 1917.

EN BETAGANDE VÅRAFTON. LUFTEN är mättad af dofter. Och kring de gröna vingårdarna står som ett återskimmer hela nyskåpelsens härlighet. Långa blida vindar draga som tunga suckar förbi, och i rosenbuskarna nedanför våra fötter sjunger näktergalen. Ett litet snöhvitt lusthus, som ser ut som ett antikt tempel, kröner toppterrassen, där vi tagit plats. Som stegen i en jätterappa falla i veka linjer sluttningens terrasser ned mot dalsänkan, som sluter en gyllene ring kring den lilla staden med dess trädgårdar uppe på bergshöjdens spets. — Längst borta i norr bordör i grå dimma det öde Karst. I öster lyfta sig de snöklädda topparna af Wippachdalens skyddande försvar. Och i söder flyter en aning af det blå Adria in i slättens melankoliska trötthet.

Ännu har inte solen helt försvunnit. Den har lagt ett rödt bälte snedt öfver bergspetsen, där vi sitta, och den kommer det röda vinet att purpra sig i de höga glasen. Då och då, när en strykvind går öfver, snöa mandelträdens ljusröda blomblad ned öfver stenbordet och lägga sig vaggande som små lustbåtar i vinets tunga glädje.

Från den korstecknade kyrkan på höjdsidan klämtar i stilla enformighet en klocka, och på stenterrassen bredvid oss smälla skiltvaktens järnskodda fötter, när han i korta ryck upplinjerar platsen framför kommandot. Eljes intet ljud. Hela den lilla staden sofver, och de enstaka gestalter, som smyga fram mellan vinspaljéerna, äro som obestämda skuggor, af hvilka man knappast anar en materiell, fast linje. Så diffusa och överkliga te sig deras kroppar i den tilltagande skymningsdagern.

Cigaretternas blå rök simmar kring i luften, och samtalet håller på att dö bort inför naturens eget högstämde språk. I denna timma kännes det, som om Herren Gud själf godtade sig inför sitt verks storhet.

Det hade varit en hård dag. En slutsten i en hel veckas blodiga arbete. Fienden har i våldsam hets ränt lös mot Karsts försvarslinjer, hela trakten har legat under trycket af den intensiva artillerielden, jorden har darraf, som vore den skakad ända ner i urdjupen, och hela den soliga vårluften har varit fylld af kväljande, bolmande rök. Under denna vecka ha vi sett alla lasarett och reservsjukhus fyllas. Det röda blodet har haft sin fest. Det hade flutit och sipprat öfverallt. Blod, blod och död — det har varit kamplidens bittra lösen. I ändlösa kolonner ha vagnar och ambulanser fårat de hvita vägarna. Vän och fiende har legat sida vid sida, och deras särs röda läppar ha alla berättat samma historia.

För en timme sedan ha vi kommit ut ur det stora centralsjukhuset. Vi ha ännu kvar i ögonen det inetsade minnet af de hvita bäddarna med sina jämrade offer. Ängest, sveit och blod — åter och åter! Där ha människoåkerns strå legat mejade i krigets skamlösa vända. Vi ha gått mellan rader af bäddar och växlat ett par lågmälda ord här och hvar, där vi trott oss för en sekund suddat ut ett blodigt minne eller dämpa en arbetande hjärnas feberfantasier. De brinnande ögonen ha borrat sig så djupt in i våra, och de feberheta händerna ha plockat på lakan och filter i kväljande ängest. De afmagrade

kropparna ha vittnat tillfyllest om den svarta veckans umbäranden och spänning. Skägstubben sitter smutsig och klibbig kring de ryckande munnarna, och granatslagen ha alltemellanåt funnit sina offer, hvilkas bröstna nerver nu med spasmodiska knyckar och frossliknande ilningar martera de hemsökta. I operationssalarna ha läkarna arbetat dag och natt, och de lossnade lemmerna ha förts ut med allt det blodiga afskråde, som de stympade kropparna under kval och smärta avtvingats. Denna vecka har förvandlat mycken blommande ungdom till mänskligt armod, till krymplingar och brutna gubbar. Den har släckt många ögonpar, som nyss så frodigt speglade sol och hopp. De svarta skygglapparna sitta som etiketter öfver de tomma ögonhålorna, och läser man deras ohyggliga inskrifter rätt, så snöres strupen till af medlidande och harm öfver krigets barbari.

Vi, som ännu skonats, ha från lasarettens förflyttat oss upp till vårt kvarter, och där sitta vi nu i det hvita templet och dricka naturens skönhet, under det att det symboliska röda vinet brinner i glasen.

Herre Gud, hur skön är inte Din värld i denna afton, huru ödmjukt knäer inte människan ned för Din storhet och Din godhet i dessa timmar? Står det inte som ett öfvermått af Din egen kärlek kring hela vårkvälens rikedom, och flammar inte lifvets eget eviga löfte i den bubblande härden, ur hvilken naturens pånyttfödelse stiger fram i jänsande knoppningsarbete och skapelselusta?

Det har satt sig som en propp i halsarna. Orden vilja inte ut. Våra ögon mötas och mötas, men vi ha en skamkänsla inför hvarandra, och måste vända bort dem. Det är, som vore vi alla medbrottslingar i ett ohyggligt drama. Söker någon få samtalet i gång, stocka sig satserna, och med en förlägen gest lyfter han sitt glas och låter det ge en slags ersättning för den fortsättning, som aldrig följde. Är detta brottets kamratskap, som förenar alla människor? Slutligen har hvar och en satt sig fast i sina egna tankar, och hur man arbetar för att få en lämplig afledare, vill det inte lyckas. Till och med vinet har förlorat sin smak. Det påminner om blod, och det ligger något af blodets egen syrlighet i dess röda droppar.

Aldrig har jag själf så tydligt erfårit förödmjukelsen af att vara en människa denna afton. En af dessa lågsinnade varelser, som fläcka naturens eget bröst med brodersblod och förgriper sig på det heligaste med smutsiga fingrar.

"Din broders blods röst ropar till Dig utaf jorden..."

Jag måste tänka på min egen stolta längtan, den längtan, som ledt mig själf från första början ut i kriget. Jag trodde på krigets stora kraft, dess heliga förmåga att rena och rensa. Jag tror på den ännu. Men blott på denna krafts nytta för den enskilde individen. "Allt det en man har, det låter han för sitt lif". Men den man, som buren af ideella strömmar, hänförd af höga syften, är villig att offra det största han äger, det egna lifvet, den har visat sig höjd öfver de små måten, han kan med fog hoppas på, att han räddat sin odödliga själ i samma ögonblick, han med en tapper, offerande mans vilja bjöd sitt lif som lösepenning eller åtminstone som in-

sats för att nå fram ett stycke på den väg, han anser föra till målet. Men kriget, det halfulla, eländiga, befläckande kriget, det förmår inte att rena, så som jag trodde. Det offerar tusende för att rädda en enda, det tar tusende oersättliga lif, då det blott har kraft att rädda en själ. Där det rycker upp ett ogräs i en karaktär, där sår det i de mångas ut hat, bitterhet och dödssynd. Där det skapar en hjälte med sol och sanning kring sin finning, där föder det hundratals grofva brottslingar. Ej den kämpande soldaten, som offerar och lider, är ju den, som njuter sitt offers och sitt lidandes lön, utan de många, som bakom de täckta skyddslinjerna smyga som schakaler i krigets stinkande spår, de förvandla krigets blod och elände till guld i sina smutsiga deglar. Därför förbannelse öfver kriget! Förbannelse öfver dess skam och olycka! Det eviga, det lockar fram i ljuset, det kan ändå inte förintas, det skall ändå förr eller senare komma fram och flamma i sin ideella storhet. Och de stolta offer, som de oegennyttiga bringa för sina drömmars mål och uppfyllelse, de kröna väl de förtjänta hufvudena med odödlighetens krona, men de väcka inte grafvarnas slumrande hjältar. Det en gång förblödda, en gång härjade, det väcker inte ens en ny vår, äfven om denna nya vår förmår drifva fram i ljuset och solen sin gärd af det, som är stort och ädelt.

Det odödliga, det är odödligt. Men vid sidan af det odödliga härskar öfver människorna en makt, lika stark, lika evig — dumheten. Kriget är inte odödlighetens skapelse. De ha föga gemensamt. Kriget är den mänskliga dumhetens högsta glorifiering. Den, som sjunger krigets lof, den sjunger dumhetens egen Höga visa. Kriget är för krigets skull — det är brottets, blodets, mordets och skammens motto. För högt, för ädelt, för stort är deras offer, som nu sofva i massgrafvarnas djup eller med släckta ögon, på krymplingars kryckor stappla fram i världen. Kriget är intet offer värdt. De oskyldigas blod och tårar förmår inte dess högsta segerlycka torka. Det klibbar för mycket blod vid krigets händer, för att en ärlig man skall kunna lägga sin egen hand i dess till kamp och samarbete.

Blott den, som försvarar något heligt, något oersättligt, något omistligt, har rätt att gripa till vapen. Som en sista försvifad utväg. Men då kämpar han ju också i själfva verket mot det förnedrande kriget själf, då kämpar han för sin egen odödlighet — mot dumheten, mot skammen!

Ned med kriget! Slå sönder krigets odödlighet! Om den låter sig besegras. Men vi äro ju blott människor, och vi tjäna ju dumheten. Är det då underligt, om kriget evigt skall lefva på jorden? — — —

Det har blifvit natt. Solen har slocknat, och dimmorna smyga som jungfrur i långa fotsida klänningar öfver den grå slätten. Som en växande åska stiger åter artilleriets måtlösa orkan. Åter en ny natt i blod.

Och hvarför? Fråga dem, som med ränker och intriger, med guld och lögn, tro sig kallade att leda världens öden! Fråga dumhetens egen hofstat i diplomatiens mullvadsgångar eller i plutokratiens penningförlustiga jobbarcirklar! Fråga dem — men med handen om deras lögnaktiga strupar.

Sänd Edra

Klädnigar, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbeltyger, Kud-dar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker LUND.

Kungl. Hofjuvelerare

K. ANDERSON

Prima Nysilfver

Praktikatalog gratis och franco

Stockholm och Göteborg.

Det snöda guldet.

Skiss af ERIK-WILHELM OLSON.

ETT TUNGT OCH TILL SITT OMEDELBARA resultat fämligen meningslöst arbete, som inbringar föga mera än stela leder och tjocka valkar i händerna, brukade före fackföreningarnas tidsålder alternativt disponera sina utöfvare för brännvinet eller bönhuset. Ett försök att återfinna världsordningens beprisade förnuft i uppgiften att hos diverse medborgare dag efter dag upplösa kvistig och hårdarbetad kastved i sexton- och tjugofjärdedelar, fastän man själf aldrig ser mer än röken af brasorna, skulle säkerligen hos en pessimistisk varelse ända med en knut — på ett klädstreck — i nacken. Men människan är i regel en optimistisk varelse, som hyser en naiv och förhoppningsfull tro på sin tillvaros nödvändighet, och blir hon nedslagen, betraktar hon gärna sitt verk genom något förskönande glas — exempelvis en butelj — eller också gör hon helt resolut en dygd af sitt elände.

A. J. Hallin hade valt det sistnämnda sättet. För all del, icke efter något moget öfvervägande, utan helt enkelt därför att det låg närmast till hands för honom. Visserligen var han endast en ringa broder i församlingen och visserligen brukade pastor Hedström vid församlingsmötena endast motvilligt bevilja broder Hallin ordet för vittnesbörd, men han hade i alla fall sin trogna publik. Det var i församlingens söndagsskola han fann de skönaste uttrycken för sin personlighet och sin tro. När hans långa knotiga gestalt, med det tofviga svarta skägget, den blanka hjässan och de små blänkande guldknapparna i örnsbibarna, blef synlig på "plattformen", tystnade sorlet och tvåhundra femtio par ungdomliga och skiffande ögon fästes i spänd förväntan på "farbror" Hallin.

A. J. Hallin talade. Han hade en tunn evnucksstämma, som alltid uppväckte ett eko af illa undertryckt fnitter längs bänkraderna. Men det fanns ingenting elakt i denna munterhet. Det var helt enkelt omöjligt att hålla sig allvarsam. Och farbror Hallin förstod inte att han var löjlig, han trodde att han var humorist. Han hade auditoriet med sig. Det följde med aldrig slappnande intresse den lustiga röstens själfsvåldigheter. Ingen bekymrade sig om hvad han sade — och kanske att han icke heller sade någonting — men det var sättet, på hvilket han sade detta ingenting, som tog åhörarne. Gubben Hallin var alltså en Barnets man och det var tills vidare stort nog för honom. Han hade alltid en strut karameller i fickan, och med den vann han flickorna. Han vandrade med ett blidt och förstående leende genom störtskurar af snöbollar och blåsrörsarter, och det gaf honom en viss förbehållsam popularitet bland pojkarne.

Men Hallins egentliga MÅL låg inte i en snabbt förgänglig berömmelse bland en småstads osnutna ungar. Det låg mera af läggset och var af solidare beskaffenhet. Hur solid, kunde en viss bankkassör säga på öret hvarje första, då Hallin kom med sin bok och sina insättningspengar. En tiokrona är ett ganska relativt begrepp. För den ene är den "också pengar" och för den andre är den en svaruppnåelig produkt af sveff och försakelser. För A. J. Hallin var den en skatt. Och ingen mer än han själf visste på hvilket sätt han kommit i besittning af den. Han förljänade den nämligen på att spela komedi, en komedi för sig själf och med sig själf.

Det gick till på följande sätt: När han kom hem om kvällarna från vedbodonden,

satte han fram åt sig smör, ost och bröd, och kokade gröt. Därpå satte han sig till bords och tog ett brödstycke och smörkniven. Smöret betraktade han länge och eftertänksamt. — Hallin, sade han högt till sig själf, du reder dig nog utan smör.

Och så satte han in smöret i skåpet igen.

Sedan tog han osten under observation.

— Hallin, sade han därefter, hvad skall du med ost när du inte äter smör? Sätt in osten igen! Och det gjorde han. Sedan åt han torrt bröd och gröt.

På så sätt fick Hallin sin sparbanksbok.

Och ändå var han icke girig. Han ämnade aldrig själf på något sätt njuta af sina besparingar. Och ännu mindre tänkte han låta sina lika slösaktiga och syndfulla som aflägsna släktingar lefva högt på ett litet arf någon gång i framtiden. Nej, han hade en mycket förnämligare plan. Han skulle göra en donation. Mycket hade lifvet förmenat honom, men den odödlighet som ligger i en hvarje år med tacksamhet reviderad donationsfond skulle bli A. J. Hallins kompensation.

Syftet med donationen hade vållat honom mycket grubbel, och som planen tillsvidare skulle förbli hans hemlighet, fanns ingen som kunde hjälpa honom ur hans trångmål. En tid hade han tänkt sig en stipendiefond för utbildande af söndagsskolemissionärer, men tanken på att någon af de eventuella stipendiaterna kanske skulle uttränga honom själf ur barnens hjärtan, stämde honom från början avogt mot denna plan. Dessutom bjöd det honom emot, att en, som själf fått slita så hårdt för slantarna, skulle bereda andra möjlighet till ett angenämt och lättjefullt lif. Nej, han måste hitta på något annat. A. J. Hallin hade icke till något öfvermått hugnats med fantasiens gåfva och efter månadslånga funderingar hade han icke hittat på något originellare än att skänka sin sparpenning till kapellet byggnadsfond. Med Hallins pengar skulle församlingen med tillförsikt och glädje kunna gå en lysande framtid till mötes, utan följde af det gråa spöke, som i revisionsberättelsen benämndes "Skuld å kapellet". Det enda villkor Hallin ville sätta för donationen var en liten stenplatta vid kapellet hufvudentré, ett slags lagens tafla med inskriptionen:

Till minne af Andreas Jakob Hallin, som genom sina försakelser skänkte församlingen detta kapell.

Från den dag denna plan tagit fast form i Hallins hjärna, blef han själf delvis en annan än förr. Han fick vid församlingsmötena något visst själfmedvetet och myndigt öfver sig, som väckte både undran och förargelse bland stöttepinnarna. Pastor Hedström fann sig också, då församlingens inre angelägenheter dryftades, upprepade gånger föranlåten att undervisa Hallin i parlamentarisk takt. Hvarje gång ett sådant intermezzo utspelades erfor Hallin ett ögonblicks frestelse att stuka den viktige pastorn med en antydning om sin makt öfver församlingens framtid, men han teg. Han ville spara effekten till ett lämpligare tillfälle.

Slutligen beslöt sig emellertid A. J. Hallin för att lyfta på framtidens förlåt för församlingen. Det var på församlingsmötet två dagar före hans sextiofemårsdag. Han kom till mötet blek och nervös och uppsträckt i sin gamla bonjurkostym. Då han trädde in i salen, hade mötet redan börjat, och han erfor ett stygn af missräkning, då han såg hur fåtaligt det var besökt. Ett ögonblick funderade han på att låta afslöjandet af hemligheten vara till ett annat möte, men så mindes han sin sextiofemårs-

dag och därmed var saken afgjord. A. J. Hallin hade nämligen sagt sig att efter en sådan gåfva måste hans födelsedag bli en hela församlingens bemärkelsedag. Han hade redan en förkänsla af den sällhet, som skulle gripa honom, då strängkören sjöng utanför hans fönster i den ljufva majmorgonen. Och han föreställde sig pastor Hedströms litet generade, men akningsfulla: Broder Hallin! Vi hafva samlats på denna högtidsdag för att hälsa vår välgörare...

Han vaknade upp vid pastorns fråga om någon af medlemmarna hade något att meddela. Nu! Nu! Han reste sig upp. Blodet rusade honom åt hufvudet och det svartnade för hans ögon. Hans röst skälfdde en smula då han begärde ordet:

— Ordförare!

Pastor Hedström såg litet missnöjd upp från protokollsboken:

— Broder Hallin!

Triumfens ögonblick var inne! A. J. Hallin började sitt lufs stora tal med en liten reflexion öfver lifvets kortvarighet och betydelsen af att ha utträtt något när man skiljes hädan. Själf hade talaren blifvit satt att verka på en obetydlig plats i lifvet, men han hade sökt fylla den efter bästa förmåga. Han hade emellertid icke för det dagliga släpet glömt bort att göra något för Guds rike. Men han var en enkel man, som icke fått talets gåfva eller förmågan att leda själar från mörker till ljus. Han hade fått nöja sig med en enklare uppgift.

Han tystnade ett ögonblick och såg sig omkring. Han tyckte sig se litet otålighet och en smula undran. Han log olympiskt och fortsatte sitt tal.

Han trodde sig icke ha långt kvar att lefva. Nu på onsdag fyllde han sextiofem år, en betydande ålderssiffra, som sagdt, sextiofem år på onsdag. Och som människans ålder är högst sjuttio år så...

Och så följde planen för donationen.

Det blef några sekunders andlös, förbluffad tystnad i salen, när Hallin slutat sitt anförande. Visserligen var det ingen hemlighet att han hade en smula pengar, men att det var så mycket och att han ville skänka alltsammans åt församlingen, hade ingen tänkt sig.

Pang! Ordförandens klubba föll med mycken vederhäftighet. Pastor Hedström tog till orda: — Broder Hallin! Bröder och systrar! Å församlingens vägnar ber jag att få uttrycka vår stora och ödmjuka tacksamhet till broder Hallin för hans storartade gåfva. Jag föreslår att församlingen reser sig för att på detta sätt betyga broder Hallin sin tacksamhet.

En minuts oväsen med fötter och bänkar, och så hade mötet återtagit sitt forna indifferent utseende. Ja, pastor Hedström frågade redan med en undertryckt gäspning om någon annan af medlemmarna hade något att andraga. En medlem begärde ordet med anledning af en planerad söndagsskoleutflykt.

A. J. Hallin satt häpen och besviken. Det var alltså allt! Ett helt lufs försakelser och en exempellös offervillighet belönades alltså med att man reste sig upp en minut och så — ingenting mer! Om nu summan icke var så öfverväldigande, så borde man väl i alla fall förstå hvad det kostat honom att hopbringa den! Men tanken på födelsedagen lugnade honom. Naturligtvis ville man spara till dess med den egentliga hyllningen. Då kunde ju hela församlingen vara med och det hela få en mera imponerande och högtidlig prägel. Säkert resonerade man så! Det kunde inte gärna vara på annat sätt.

A. J. Hallin reste sig och gick för att förhindra enskilda tacksägelse efter mötets

slut. Han ville att församlingens skuld till honom skulle vara frisk till födelsedagen.

Nästa dag kunde han icke förmå sig att arbeta. För första gången på många år skolkade han. Hela förmiddagen sysselsatte han sig med att feja sin stuga. Han köpte kaffe och socker och bröd, och han lånade en stor kaffepanna i goodtemplarhuset. Han beredde sig på allt sätt att värdigt mottaga en större uppvakning.

På middagen uppsökte han en advokat, som gaf laglig form åt donationsbrevet. Det var en ung man som nyligen börjat praktisera. Då han nedskref bestämmelsen om stentaflan log han litet. — Ska de inte vara några andra villkor, sade han, inga närmare bestämmelser om fondens förvaltning?

— Nej, svarade Hallin, det där förstår bröderna så väl. Men stenen kanske de inte skulle ha tänkt på.

Födelsedagen gick in med grå himmel och strilande regn. Hallin väcktes af regndropparnas smatter mot rutorna. Han trodde att det var strängkören som intonerade, och blef med ens klarvaken. Han smög sig fram till fönstret och såg ut. Tappan låg skimrande grön och jungfrulig och grusgången glittrade, när regnet slog upp små fontäner i den, men inte ett mänskligt lif syntes till. Han såg på klockan: half sju! Det var nog litet för tidigt ännu!

Han tassade tillbaka till sängen och kröp ned igen. Han ville väckas af körsången. Men han kunde inte somna om. Han låg och lyddes till regnets rissel. Det måtte ha regnat länge och häfligt, ty den röda gaveln midt emot hade färg af lefrande blod. Han lät blicken glida öfver de grofva golf-tiljorna, som han i går haft ett sådant arbete att få hvita. Var det inte en fläck ändå nere vid dörren? Jo, sannerligen! Han måste försöka aflägsna den innan församlingen kom. Han flög ur bädden och klädde sig. Han satte på vatten. Bara han nu hann! Visserligen syntes ännu ingen människa till på gatan, men så värst länge kunde det väl inte dröja, innan han hade dem här. Han sprang under den följande halftimmen ideligen mellan spisen, fläcken och fönstret. Han gnodde och skrubgade så att svetten bröt fram på den kala hjässan, men fläcken saft i som arfsynden. Till slut uppgaf han allsammans och satte sig vid fönstret och såg ut på den öde gatan.

När klockan var åtta förstod han ändtligen att hans födelsedag i år skulle förflyta lika omärkligt som alla föregående och att han varit en idiot, som trott på tacksamhetens dygd och på strängkören. Hans själ fylldes snabbt af bitterhet. Han hade varit en narr, som slitit ut sig för kappellets skull. Ingen tackade honom för det, ingen skulle ha klandrat honom om han icke gjort donationen. Det hela var helt enkelt meningslöst. Han tänkte på stentaflan, och han kände sig alltmera öfvertygad om att ingen skulle fråga hvem Andreas Jakob Hallin varit eller hvari hans försakelse bestått. Och han tänkte på de gångna årens torra bröd och blåa mjölk och på smör, gult, fint smör och feta ostar. Han hade blivit bedragen, grundkuggad af någon, han visste icke rätt af hvem, kanske af sig själf?

Fram på dagen förvånade han den unge advokaten med att begära donationsbrevets makulering. Han hade fått en ny idé, sade han, och skulle tänka igenom saken än en gång. På hemvägen gick han in i en delikatessaffär och köpte diverse konserverade läckerheter, kallskuret, ost, smör och bröd. Ja, han köpte till och med en flaska vin.

— Ska Hallin ha kalas, undrade bodfröken.

— Det är min födelsedag i dag, svarade han undvikande.

— Jag gratulerar, sade bodfröken.

Då han kom hem, brände han upp donationsbrevet.

Den kvällen åt sig A. J. Hallin mått för första gången på många år. Vinet gjorde honom yr i hufvudet. Det värmdes honom ett ögonblick, men det spred en underlig ängslan i hans blod. Han fick plötsligt för sig att han var en förbrytare. Han hade stulit något, men han visste icke hvad. Han trefvade i sina fickor för att om möjligt få fatt på något som icke tillhörde honom, men han hittade ingenting annat än sin snusdosa med "A. J. Hallin" grafveradt på locket. Den var alltså hans. Så föllo hans blickar på vinbuteljen och konservburkarna. Där hade han det! Han hade stulit dem. Han tyckte att de antogo jättelika proportioner, de fyllde hela rummet. De skulle krossa honom. Han hade köpt dem för församlingens pengar, alltså hade han stulit dem från församlingen, från Gud.

Han försökte erinra sig hvarför han stulit och hvarför han väntat någon på morgonen, men han kunde icke kombinera det på annat sätt än att församlingen skulle komma och ställa honom till svars för stölden. Då greps han af vrede mot vinbuteljerna och delikatesserna. Han fick upp farstudörren och vräkte hela skräpet ut på gården. Den svala nattluften med vårens alla starka dofter af fuktig, jäsande mylla, spirande brodd och knoppande trån, återförde honom till förnuff. Han mindes klart hvad som passerat. Men skuld känslan saft kvar. Han hade gifvit sin skärf till Guds sak och han hade icke rätt att ta den tillbaka. Gärningen var sin egen lön. Församlingens otacksamhet hade intet att betyda.

Han tog sin bibel för att söka tröst i den, men han kunde inte koncentrera sina tankar på det lästa. Han kom att tänka på morgondagen: skulle han kunna gå till sitt arbete som vanligt? Skulle inte alla människor se på honom att han var brännmärkt?

För de flesta människor blir lifvet endast en ansats, en plan, som aldrig kommer till utförande, ett frött glidande med den stora trögflytande älven. Den stora handlingen, som skulle ha utgjort klimax, den tillspetsade och sensationella avslutningen på det hela, blir aldrig af, och döden blir något grymt och meningslöst. Till och med glädjen att forma de sista andedragen till ett sedermera berömdt och bevingadt ord är dem förmenad.

A. J. Hallin hade hela sitt lif vandrat den rättfärdighetens väg, som oflast är bredare och bekvämare än orättfärdighetens. Han hade icke haft någon stor synd att begråta och ingen stor dygd att yfvas öfver. Han hade ingenting att glömma och ingenting att minnas. Nu slog det honom att han ändtligen uträtta något, visserligen lågt och föraktligt men likväl stort och allvarsamt. Han hade fått något att bedja om.

Och han bad. De enkla orden fingo en sällsam flykt. De bittra själfanklagelserna följdes af tacksamhetens, visshetens och jublets ord. Han fylldes af en stor och sprängande lyckokänsla. Han var på väg från fulligheternas och relativiteternas värld.

Då grannen nästa eftermiddag skar ned Hallin från sängstolpen, fann han på bordet ett solkligt brefpapper, på hvilket han läste några blyertsklotttrade ord:

"Församlingen skall ha allt.

A. J. Hallin."

Rätten godkände på den unge advokatens vittnesmål testamentet. Någon minnestafla fick A. J. Hallin aldrig, men hans porträtt förekom i församlingens 40-årsjubileumsskrift.

Ett kapitel för husmödrar.

(Forts. o. slut fr. n:r 25.)

BLÅBÄR PÅ FLASKOR UTAN SOCKER: Till 6 liter bär, väl rensade och sköljda, 1½ l. friskt vatten. Skall koka så länge skum flyter upp och detta bortskummas noga. Slås upp i ett fat att svalna, tappas därefter på flaskor, korkas och hartsas. Kan vid begagnandet sötas och användas som kompost, till pannkakor o. s. v.

Sur saft af blåbär: 5 l. blåbär rensas, sköljas och påsättas med drygt 1 l. vatten att koka tills bären gå sönder, slås därefter i saftpåse att själfrinna. Följande dag afhälles den klara saften, får koka upp och buteljeras. Håller sig åratals och är tillsammans med vatten en nyttig och angenäm dryck. Vid saftberedning bör bärmoset ej bortkastas som värdelöst; dels kan det ytterligare afkokas till svagare saft att omedelbart användas till soppa eller kräm, dels kan det hopkokas med socker till mos. Äfven där man beredt saft på kall väg med vin- eller citronsyra, kan bärmassan användas på detta sätt.

Skogshallon anses ha finare och kraftigare arom än trädgårdshallon. Äfven af dessa bär bör man torka ett litet förråd, hvilket sker på samma sätt som torkning af blåbär. Sur saft kan kokas af hallon och blåbär tillsammans. Söt saft blir finast, beredd på kall väg sålunda: 2,550 kg. hallon lägges i en kruka med 50 gr. stött vinsyra och 1½ l. friskt vatten. Får efter 24 timmar själfrinna, röres med lika mycket strösocker som saften väger tills det smält fullkomligt. Buteljeras. Flaskor med patentkork och gummiring bäst.

Vid syltning torde man kunna göra ett försök med glykos. Denna sockerersättning är något dyrare än socker, men den erhålles utan kort och det är ju alltid en fördel. Men det är mindre sött än socker. Bäst torde vara att beräkna 2 tredjedelar socker till 1 tredjedel glykos och vidare är att märka, att den senare tillsättes först sedan socker och vatten kokats till lag ungefär 10 minuter, och får lagen därefter koka tills den trådar sig. Därefter förfäres på vanligt sätt. Socker jämte glykos får i allmänhet beräknas i lika vikt med bären.

Slutligen komma l i n g o n e n, våra skogars röda guld, hvilka också kunna på mångfaldigt sätt användas. Och vidare de guldgula hjortronen, hvilka gifva ett enastående vackert gelé och sylt; men för att spara socker, kan man ju också för framtida behof förvara dem i vatten på buteljer. Detsamma gäller om björnbären eller, som de också kallas, björnhallon. Slånbär gifva en utmärkt saft till kräm och soppor, om de plockas något frostbitna, stötas och läggas i en kruka med lika mängd vatten, öfvertäckas och efter en vecka slås i saftpåse att själfrinna, slås på flaskor, som korkas och hartsas. Tranbär duga till både saft och sylt, men böra helst skördas tidigt på våren, så snart snön smält undan, de ha då förlorat sin eljes något fräna smak. Häggbär äro äfven användbara till saft. Fläder- eller Hyllebär brukas till sylt och saft alldeles som blåbär. Nu är det visserligen sant att man i städernas, och i synnerhet storstädernas omedelbara närhet ej kan vänta att finna dignande skördar af vare sig den ena eller andra sortens bär, och hvad särskildt beträffar hjortron och björnbär, så förekomma de blott i vissa trakter af vårt land, men där kan man också finna dem i öfverflöd. Men lönar det sig ej att söka efter smulfron, hallon, blåbär, l i n g o n o. s. v., så finns det åtskilligt annat som man nog under sommarvistelsen eller vid

Kvinnoporträtt till dagskrönikan.

HOFFRÖKEN HOS FRAMLIDNE ANKEDROTTNINGEN Sofia Marie-Louise af Segerström, afled för några dagar sedan i en ålder af 63 år. Hon var dotter till ryttmästaren Carl Fabian af Segerström och hans maka, född Geijer, förlorade i tidiga år både far och mor och upp-togs därför som eget barn i en närstående släktings familj, som förskaffade henne en gedigen uppfostran. Varmt intresserad för kristliga, filantropiska och sociala spörsmål blef hon drottning Sofias rådgifvare och verkställande kraft i de många välgörenhetsinrättningar, som den ädla fursinnan hade under sitt varmhjärtade hägn. En naturlig följd häraf blef också, att hoffröken af Segerströms förmåga af aktivt arbete på olika sociala och välgörenhetsområden gjorde henne till styrelseledamot i en hel del af hufvudstadens främsta filantropiska institutioner. År 1916 tilldelades hon guldmedaljen "Illis quorum" af 12:te storleken. En ädel kvinna var hon lifvet igenom och därför skall hon saknas djupt och länge.

Marie-Louise af Segerström.

Vilhelmina Lagerholm.

Aurora Stålhammar.

Elin Linder, född Pfeiff.

En målarinna, som vår tids konstintresserade publik här lifen eller ingen reda på men som skattades högt af en tidigare generation, var den nyligen vid öfver 90 års ålder i hufvudstaden af lidna fröken Vilhelmina Lagerholm. Idun har tidigare berört hennes konstnärsgärning, hvarför vi nu inskränka oss till att meddela hennes porträtt och påpeka att hennes mest bekanta arbete är den intagande genre, som heter "En gammal historia" och fillhör Nationalmuseum.

En inom sin ort bemärkt kvinna är fröken Aurora Stålhammar i Hvetlanda, hvilken den 18 juni fyllde 60 år. Hon är ättling af den berömda Stålhammarska släkten, föddes å fädernegodset Salshult i Östra härad. Föräldrar voro major J.

Stålhammar och hans maka, född af Pontin. Efter föräldrarnas död flyttade fröken S. år 1909 till Hvetlanda köping. Där är hon sedan 1912 medlem af fattigvårdsstyrelsen samt invaldes år 1915 såsom enda kvinnliga ledamot i den då inom köpingen nyinrättade kommunalfullmäktigeinstitutionen. Förutom å det kommunala området har fröken S:s utmärkta förmåga jämväl på många sätt tagits i anspråk för mera ideell verksamhet. Så-

lunda är hon medlem af styrelsen för den kyrkliga kärleksverksamheten, därvid hennes varma intresse särskildt fästats vid Skede barnhem i Östra härad. Därjämte är hon varm vän af all missionsverksamhet. Uti Svenska Röda Korsets lokalafdelning är fröken S. styrelseledamot.

Såsom af ofvanstående framgår, har fröken S:s själfupppoffrande intresse och stora duglighet på olika områden vunnit uppskattning i den bygd, där hon är bosatt, ja, långt utom dess gränser. Hennes många och goda egenskaper, hennes kärleksfulla, för de fattiga och lidande ömmande hjärtelag, ideella och ljusa syn på tingen, vänfasta och hänsynsfulla men på samma gång viljestarka väsen, kort sagdt, allt ädelt och godt, som finnes hos henne såsom människa och kvinna, har förskaffat henne en stor mängd uppriktiga vänner bland alla, som hon kommit i beröring med, hvarför hon på 60-årsdagen blef föremål för stor och uppriktig hyllning.

Fru Elin Linder, född Pfeiff, maka till generallotsdirektören D. U. W. Linder, har af K. m:t tilldelats medaljen i guld af femte storleken med inskrift "Illis quorum meruere labores". Utmärkelsen har tillkommit på framställning af arméförvaltningen samt Drottningens centralkommitté, i hvilken hon arbetat på ett synnerligen förtjänsfullt sätt allt sedan krigsutbrottet. Sålunda har fru L. förmedlat fördelningen af arbeten för landsstormens och arméns räkning till behövande landet rundt. Dessutom har hon varit själen i de verkstäder till förfärdigande af landsstormspersedlar, som ända sedan krigets början varit verksamma i gamla Vetenskapsakademiens lokaler. Dessförinnan har fru L. med varmaste intresse ägnat sig åt Röda korsarbetet i Sverige.

fillfälliga utflykter kunde taga vara på och draga nytta af. Hvem, annat än fåglarne, bryr sig i regeln om Berberisbusken med sina röda bärklasar? Försök att sylta dem, sedan frosten gått öfver dem, eller koka saft däraf eller gelé. Och de vackert lysande rönnbären — har ni tänkt på att de duga till annat än att ställas i vaserna som prydnad? Det blir ett både för smak och syn angenämt gelé eller sylt af de bären, och tillika mycket hälsosamt. Likaledes beredes likör af dem genom att någon längre tid låta dem "draga" i sprit och därefter blanda denna med sockerlag. Frosbitna, men likväl fullt friska, äro de bäst. Skulle det ej också gå för sig att insamla nypon — som de numera äro ganska dyra i handeln, betalar det lilla besväret sig många gånger om. Nyponbuskar finns det ju i allmänhet godt om. Torkningen bereder inga svårigheter. Nyponen öppnas med en knifspets och kärnorna uttagas noga, de utbredas därefter i tunna lager på ållor och få långsamt torka. Men kasta ej bort nyponkärnorna, utan torka dem i svag värme och skaka dem sedan i en grof sikt så att alla hår bortfalla, gnugga dem för yttermera säkerhets skull mellan ett par rena handdukar och därefter ännu en gång i sikten. Låt några matskedar nyponkärnor sakta koka en timme i litet vatten, tillsatt socker och låt det koka ytterligare en stund samt sila vätskan. Ni skall finna, att denna har en stark arom, förvillande lik vaniljens, och kan sålunda användas vid beredning af maträtter eller såser, till hvilka vanilj begagnas. Att nypon användas till soppa och kräm, är väl-

bekant, dessutom kunna de på olika sätt konserveras. Enbären äro likaledes värda att taga vara på. De skola skördas mogna, men ej svarta, och detta tillgår bäst så, att man breder ut ett skynke under busken och därefter med en käpp piskar densamma, hvarvid bären falla af. De torkas på ållor i svag värme. Enbärdricka är både godt och hälsosamt och af enbärsvört bakas äfven utmärkt goda limpor. Té på enbär är en förträfflig huskur vid klen mage och vid lindrigare njursjukdomar och anses vara mycket blodrenande. Ett ej oviktigt tillskott till vinterförråden utgöra haselnötterna. De äro nämligen ej endast afsedda för julbordet, utan kunna dessutom vara bra att ha om man vill införa litet mer vegetabiliska anrättningar. I vegetarianernas "köttfärs", "kolletter" o. s. v. äro de så godt som oundgängliga. Nötterna skördas så snart de begynna antaga en brunaktig färgton och utan svårighet låta sig tagas ur den gröna hylsan. De plockas emellertid med denna och utbredas på skynken på en lämplig plats, t. ex. ett luftigt vindskontor. Under ungefär 14 dagar böra de ligga så för att efter mogna. Efter denna tid afplockas hylsorna och nötterna utbredas på nytt för att läggas till torkning i starkt solsken. Förvaras i mycket glesa lärtspåsar eller nätspåsar, hvilka upphängas på en torr och luftig plats.

Hvarför ej kryddgårdar som fordomdags?

Ja, åtskilligt annat vore att nämna, t. ex. insamling af hästkastanjer — skalade och

stötta till mjöl, 100 gr. häraf till $\frac{3}{4}$ l. vatten, kunna de i st. f. såpa användas till fintvätt — tallkottar till brasfändare och sommareldning i "Snabbkokaren", björkris till vispar, blåbärs- do till grytvagor, mossor och ljungblommor till att lägga mellan innanfönstren i st. f. bomull och en hel del andra småsaker som i hvarje fall bidrager till små besparingar. Slutligen skulle jag vilja föreslå de husmödrar på landet och anorstädes, som äro nog lyckliga att förfoga öfver en trädgård, att åter taga upp kryddodlingen från mors och mormors dagar. Sådana kryddor, som med fördel kunna odlas äro anis, fenkål och kummin (där denna ej kan plockas vild), korianter. Det vore ju alltid en liten besparing att slippa köpa dessa, och för öfrigt äro våra svenska kryddor mycket bättre. Af gröna kryddor äro ju mejram och timjan välbekanta och odlas litet hvarstades, mindre allmänt påträffas man dragon och basilika, men bägge dessa äro förträffliga att lägga på flaskor med ättika, hvarigenom erhålles ett ypperligt extrakt till smaksättning af såser och sallader. Körvel är också att rekommendera, mycket användbar till soppor m. m. Och har ni ännu ej alla edra köksträdgårdssängar upptagna, så bör ni så litet hvita kålrabbi, s. k. Wiener Glas, och sätta några dussin plantor af rödkål. Den förra begagnas som stufning eller i soppa tillsammans med andra rötter, den senare stufvad och som sallad. Bägge förtjäna att allmänt odlas.

SMALANDSFRUN.

Spalten om böckerna.

IBLAND ÄR DET SOM OM KULTURSTRÖMNINGARNE utifrån Europa endast helt långsamt bannade sig väg hit, oaktadt den lätta samfärdseln länderna emellan. Ett nyuppfunnet preparat, ett nytt snitt på klädedräkten, ett dräpande slagord af en politiker i något af Europas största parlament — det har inom kort blifvit hela världens egendom, medan stora djupa tankar eller sköna diktarsyner, vuxna i stillhet i en undagömd fransk by eller en tysk vindskupa, mången gång förbli okända i människoåldrar utanför det språkområde där de sprungit i dagen.

För mer än 60 år sedan skref och utgaf den schweiziske diktaren Gottfried Keller en självbiografisk roman, Gröne Henrik, ett betydande konstverk, fyllt af lifvets must och färg och rikt på sådana tankar, som befodra människoandens växt mot ljuset. Nu har den börjat utgifvas i svensk översättning af Teresia Eurén, i det första delen i dagarna utkommit från P. A. Norstedts & Söners förlag. Nå, bättre sent än aldrig, ty "Gröne Henrik" hör till de böcker som ej åldras, utan snarare, liksom vin af god skörd, ligga till sig med åren.

Gottfried Kellers författarskap kännetecknas af en sund kraft, en sträng men ändå ljus lifssyn och en realism, som har sina rötter djupt ned i jordmargen utan att därför vara jordbunden i krass mening. Denna självbiografi i konstnärlig diktform är en karaktärsteckning af hufvudpersonen så intens i analysen, att den leder tanken till de världsberömda självporträtt af målarkonstens mästare, som finnas inrymda i Uffizierna i Florens.

I första delen få vi följa Gröne Henriks öden från de första medvetna barnåren — äfven sin härstamning ägnar han några sidor — och fram till ynglingens begynnande aning om ett nytt känslolifs knoppning i hans inre och om konstnärsdriftens vaknande. Men jämnsides med denna ypperliga självkaraktäristik löper skildringen af hemmet, af modern, ett kvinnoporträtt karaktäriserat med på en gång sonlig vördnad och omutlig sanningsskärpa, vidare af de många släkttingarna och af det friskt idylliska landlifvet i de schweiziska byarna; dessa pastorala taflor, i hvilka Kellers saffiga och detaljrika berättarkonst får utveckla alla sina medel, tillhöra bokens yppersta partier. Romanen inledes med ett orienterande förord af docenten Fredrik Böök, i själfva verket en koncentrerad essay, som i träffande bilder och parallelliseringar fastslår Gottfried Kellers höga rangplats som diktare. Översättningen af fru Teresia Eurén är, att döma af den svenska prosans fylliga tongångar och kraftiga kolorit, en lyckligt realiserad sträfvan att motsvara Kellers maktstarka språk.

En skarp kontrast till Kellers i det klara dagsljuset lefvande skildringar med dess konkreta struktur bildar Golem af G. Meyrink, översatt af E. Klein och utgörande ett band i Albert Bonniers serie Moderna romaner. I Kellers bok det soliga, bäcksorlande och blomsterångande schweiziska landskapet befolkadt af öppna, glada och sunda människor, hos Meyrink Prags dystra ghetto, mystiska gamla hus, kringvärfda af spöksyner och bebodda af underliga människotyper, visionärer, förbrytare och svärmare. Det är åtskilligt af E. T. A. Hoffmann och Edgar Allan Poe, åtskilligt af Dostojevski, utan att det därför direkt verkar efterbildning. Med ej ringa litterär konst har författaren lyckats sammanbinda materiens värld med den öfersinnliga, mystiken med den jordbundna prosan. Nekas kan ej att taflorna stundom bli förvirrande och groteska, men dessemellan höjer sig skildringen, får öfver sig en hemskhetens poesi och en symbolisk betydelsefullhet, som fånglar läsaren.

Andra bandet af August Lindbergs Memoarer, De första teaterminnena (Albert Bonniers förlag) kunna berömma sig af samma fångslande skildringskonst som hans barnoms- och ungdomsminnen.

Boken inledes med ett kapitel om elevåret vid Kgl. teaterns elevskola, där Johan Jolin då var föreståndare, och sedan följa upplevelsena slag i slag fram till 1870-talets slut, den tidpunkt, då August Lindberg, efter en nära 14-årig kamp slog igenom som Hamlet och framkallade en samskyldig Lindbergsfeber öfver hela vårt land. Än humoristiskt än allvarligt skildrar han sina genombrottsår, hos olika landsortssällskap — Lindmarks, Lundgrens och Elffors' — hos Stjärnström i Stockholm och vid Svenska teatern i Helsingfors, vidare studietiden i Paris och som ett inslag af naturlyrik mitt i kulissvärldens buller och oro ett sommarbesök i hembygden, en ländlig målning, på en gång rustik och innerlig. Han är som sagdt en utmärkt berättare, fantasifull och minnesgod, och hans framställning af de resande teatersällskapens sorglustiga tillvaro erinrar stundom om August Blanchés ypperliga skisser i "En skådespelares äfventyr." Men dessa teaterminnen förena med det rent tidstypiska den impulsiva självbekännelsen af en Prometheusnatur, som satte in sitt lif på att rycka något af konstens heliga eld från gudarna för att ge åt människorna. Han är ingen kåserande aktör, som belåtet nedskrifver sina framgångar och räknar sina lagerkransar och jubiléer, utan en konstnär, som glömde sig själf för sitt kall. Därför ha dessa teaterminnen ett bestående värde både ur historisk och psykologisk synpunkt.

Svensk teater och svenska skådespelare från Gustaf III till våra dagar af Georg Nordensvan (Albert Bonniers förlag) lofvar att bli en verklig teaterhistoria, en sådan som vi hittills saknat. De två tills dato utkomna häftena utgöra en lockande inledning, men för den som känner Georg Nordensvans liffulla penna och hans på mångårigt studium af våra teaterförhållanden grundade sakkunskap är det angenäma intrycket af författarens ciceronskap genom våra sceniska konsthäfder ingalunda öfverraskande.

Med den gustavianska perioden och operans instiftande som utgångspunkt skildras den svenska teaterns utveckling under den konstfälskande monarkens hägn, dess förfall under Gustaf IV Adolfs bedröfliga regentperiod samt den nya dramatiska teaterns tillkomst året efter Gustaf III:s död, hvarjämte alla den tidens framstående artister karaktäriseras koncist och lefvande, och den dramatiska litteraturen värdesättes. Arbetet som skall illustreras med bortåt 400 illustrationer, däraf många i färgtryck, blir komplett i cirka 10 häften under loppet af innevarande år. Vi återkomma till ett närmare omnämnande af det intressanta verket, då det föreligger färdigt.

Ett annat teaterhistoriskt arbete, hvilket nu avslutats, är Nils Personnes Svenska teatern, hvaraf delarna III och IV, Under Karl Johans tiden 1810—1827, för ej så länge sedan lämnat pressen. Som bekant har den framstående skådespelaren specialiserat sig på Gustaf III:s och Karl Johans tidens teaterlif i hufvudstaden, och hans arbete bär också prägeln af en samvetsgrann forskning, på samma gång som det visar en intelligent behandling af det vidlyftiga materialet. Men texten är ej blott sakrik, utan äfven underhållande tack vare de många anekdotiska smådrag författaren vetat anbringa som ett lekande ackompanjemang till den mera allvarliga historiska framställningen. Ett stort antal porträtt illustrerar texten. Arbetet är utgifvet från Wahlström & Widstrand.

En elegant liten volym ligger i dessa sommarveckor i boklädsfönstren och bär på sitt hvita omslag titeln: Hjältar och statister. Histrionnovelletter af Gustaf Collijn (Albert Bonniers förlag), och liksom bokens yttre dräkt har en alltigenom förnäm prägelse, så röjer också innehållet en författare med fin litterär smak. — Att skildra scenens oroliga folk frestar ju lätt till bohème-stämningar, sentimental romanik eller pikanta kulissinteriorer, men Hjältar och statisters diktare har gått tillväga med en sträng konstnärlighet, som utesluter allt hvad billig effekt heter. Dessa nio novelletter om scenens barn äro i själfva verket fint genomförda analyser af själstillstånd, sprödt tonande melodier om längtan efter något som icke hinnes — kärlekslängtan, konstnärlängtan — skimmer som socknar, lif som dör. Motiven äro behandlade med en ytterst lätt hand, ibland så lätt, att de förtona sig som en skystrimma, när den en vacker sommardag smälter in i den blå etern, andra återigen äga en konkret styrka utan att penselföringen därför mister något af sitt eleganta behag. Två af samlingens bästa skildringar, "Från död till död" och "Karriär" ha för öfrigt tidigare publicerats i Idun som prof på modern berättarkonst och sträng stil. Ty hjältar och statister har framför allt sin styrka i stilen, i en prosa af genomskinlig klarhet och plastisk afrundning. Här skall man förgäfvets leta efter en sliten fras eller en banal ordställning — allt är vägd och pröfvadt med en konstnärs känslighet för språkets klang- och innehållsvärden.

Elaka dialoger om teater och verklighet af August Brunius (P. A. Norstedt & Söners förlag), ger redan i titeln löfte om något hvasst och pikant. För omväxlingens skull har den kände teaterkritikern här rofat sig med att behandla publiken i salongen i stället för figurerna på scenen. Det är nu dess tur att bli rissad af författarens gissel. Och det sker med ett förrädiskt lekande handlag, så att svedan kommed när den minst anas. Jag skulle tro att det är första gången den stockholmska teaterpublikens, enkannerligen premiärpublikens psyke ställes så i kvickhetens blixtljus som här, och likaledes första gången den får en elegant formulerad läxa för sin stupiditet, sin brist på naiv hänförelse och sann känsla. Jag måste ärligt vidgå att jag uttalade en välsignelse öfver författaren när jag hade läst kapitlet om premiärpublikens afskaffande. Det borde tryckas separat och utdelas med teaterprogrammen som uppfostringskrift. — Bokens senare hälft, "Verklighet", består af tankeväckande och pigga reflektioner öfver åtskilliga alltid aktuella ämnen såsom konsten, lifvets demokratisering, den rika hufvudstads-kulturen i motsats till landsbygdens kulturbrist — där ser dock författaren allför mycket genom stockholmska glasögon — hjältemodet och dess differentiering m. m. Den sista dialogen i samlingen behandlar rasproblemet mot världskrigets bakgrund och avslutas med följande djärva, men därför ej mindre samhällsgynnande profetia: "Kvinnans människovärde kommer att minskas. Det skall måhända gå så långt att männen bli alltmer sällsynta, att de sedligaste bland kvinnorna för att i någon mån motarbete släktets och moralens undergång komma att sluta sig tillsammans till kooperativa föreningar i och för inköp af en gemensam man." — Elaka dialoger bör bli en mycket läst bok i sommar: dess innehåll kan ej unkna i värmen, därtill gömmer den för mycket attiskt salt, den är aktuell och den ger något, som intresserar oss alla.

E. H-N.

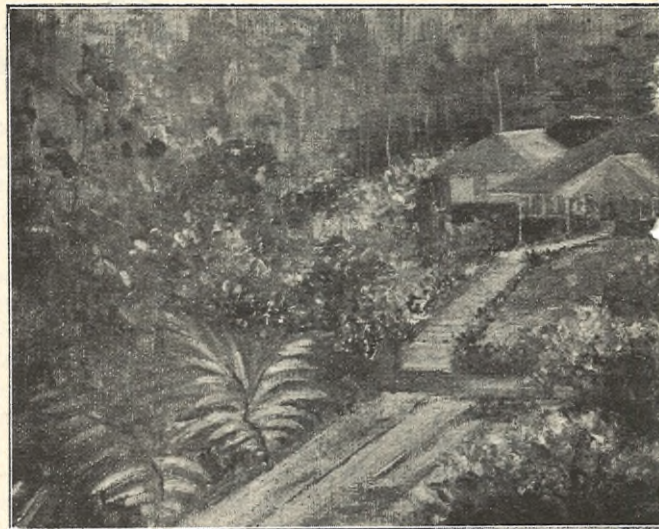
Det lysande landet.

Ingången till Hamilton Hardings hem, Preston.

Efter en timmes automobilfärd voro vi framme vid "Prestons" téplantage, hvilket äges af familjen Seton, men förvaltas af Mr. Hamilton Harding, gift med min väninna Ebba Braunerhjelm. —

Preston ligger egentligen inbäddad i en blomsterrik trädgård och en tépark, som höjer sig bakom. En liten fors går igenom trädgården och banar sig väg ner till faktoriet, där den blir verksam och nyttig till téets bearbetande. Själva bungalown är låg, ty den är byggd som alla hus i denna trakt af världen, med blott en våning. En bred glasveranda löper rundt hela byggningen, där den bekväma inredningen och härliga växter göra ett hemtrefligt intryck. Två höga heliotrophäckar bilda en allé på ömse sidor om vägen, som leder upp till bungalown, och blommande rosenträd dofta häromkring. Hvarken det yttre eller inre kan jämföras med de indiska bostäderna. Visserligen är bungalown mycket bekväm, med stor matsal, vacker salong, alla sofrum rymliga och stora, med tillhörande bad och toalettrum. Vill man jämföra bostaden med något, skulle man närmast kunna likna den vid ett svenskt hemtrefligt sommarnöje. Orsaken ligger kanske äfven mycket däri, att den svenska

I trädgården kring mr och mrs Hamilton

de många djuren, höns, ankor m. m., m. m., måste äfven skötas om. Tjänarne bo tillsammans med sina familjer i en särskild byggnad, hvilken är ännu enklare än de indiska tjänarnes. Rummen hafva sällan fönster och blott en dörr. Möbler saknas fullkomligt; alla soffa på golfvet hölida i sina skynken och tvätta sig ofta i forsen tätt intill. Hvarje familj, som ibland kan bestå af 7-8 personer, soffer i ett rum. Maten, hvilken hufvudsakligen utgöres af ris med curry, kokas i ett af rummets hörn eller ofta på gården. — Träd-

DET VAR BEHAGLIGT ATT TIDIGT DEN VARMA marsmorgonen befinna sig vid Colombo järnvägsstation i en luftig järnvägsvagn med bekväma korgstolar. Tåget skulle gå "Up Country", till berglandet, och de svala trakterna. Det tropiska rika landet med sina palmer och lummiga blommande lunder försvann så småningom, ty allt högre arbetade sig tåget fram förbi otaliga terrassartade risfält, hvilka alla stodo under bevakning. Det fortsatte genom den låga urskogen, hvarefter man såg höga berg resa sig ur djupa dalar; floder och forsar brusade fram, och storslagna utsikter öppnade sig.

Redan vid folftiden märktes att vi voro i télandet, ty mörkgröna, sammetslika kullar höjde och sänkte sig så långt ögat kunde se, och på dessa kullar voro strödda plantageägarnes bostäder och faktorer.

Vid Agrapalnas station stego vi ur, och i automobil rusade vi fram i en oändlig tépark. Vägarne slingrade sig bland kullarne. Än var man högt uppe på en topp med ett bråddjup och en fors vid sidan, och än ilade man ner i en dalgång, för att strax därpå arbeta sig upp igen till en höjd, därifrån man hade en vidsträckt utsikt öfver det vackra landskapet med den blånande toppen "Adams Peak" i fjärran.

Tjänarinnor i Preston.

Plöjning af ett risfält.

värdinnan gifvit sitt hem, åtminstone inomhus, en verkligt svensk prägel.

Mrs Harding har ett stort hushåll att sköta om. Ehuru tjänarnes antal ej är så talrikt som i Indien, är det dock betydligt större än hvad man är van vid i Sverige. Ayahs passa på damerna, tre eller fyra boys bejläna herrarne, städa dessutom de större rummen och servera vid bordet. Köket förestås af kocken med sin kökspojke. Hästar, vagnar och automobiler fordra ett par manliga tjänare, trädgården sin trädgårdsmästare med hjälpare, och

Téplockerskor.

Skildringar från Ceylon af Fia Öhman.

IV. I tébuskens hembygd.

Hardings hem Preston å Ceylon.

gården, för hvilken mrs Harding särskildt intresserar sig, är som den gladaste blomsterbukett i alla färger, och fruktträdgården är som den delikataste fruktorg, fylld med allehanda frukter och grönsaker i öfverflöd. Blommor af alla slag växa här i mängd, men rosorna taga som alltid priset. De växa så krafftiga och höga, att de nå upp till takåsen och sända sin ljufliga doft in i rummen genom de vidöppna fönstren. Ibland klänga de sig öfver spaljéren och bilda förtjusande pergolas, där man önskar att vandra. Hvarje morgon går

trädgårdsmästaren och klipper af hela fång af de praktfullaste rosor, hvilka skola pryda rummen och matsalsbordet. Liljorna trivas och frodas bäst invid forsén. De stå ej i stela rader som man ju ofta ser i Sverige, utan blanda sig med hvarandra i lekande omväxling. Ofta nå de en meter i höjd och bära blommor så stora som två sammanknäpta händer. De förekomma i alla färger, i lifliga och dämpade med teckningar i mångfaldiga schatteringar. Deras doft är så berusande, att man blott kan njuta däraf ute i det fria. Amaryllis t. ex. finnes i öfver tjugo olika färger. Somliga äro klart röda, ibland hafva de hvita eller beigefärgade kanter m. m. Cleverliljan liknar (churu den är större) en agapanthus till formen, men den är gul eller orangevärgad. Crinum Gyanteum är en ofantligt stor koppformad hvit lilja.

Denna kallas äfven Monsoon-liljan och blommor blott i maj och juni. Crinum Novrici liknar den senare fill formen men är skär till färgen. Crinum Zeynnico har hvita stjärnformade blommor — Dahlier i olika färger och den gladt röda Cannas stå bland liljorna, skuggade af myrtenbuskar och lysande azaleor, fuchsior och prästkragar,

Mr Hamilton med två jätteananas.

Trädgårdsmästarens barn i Preston.

gulhvita blommor med en stark doft. Dessa äro mycket giftiga och infödingarne bereda af dem ett dödligt gift. Gardenias stå här intill som stora träd och Hioiscus lysa röda och gula. — I fruktträdgården känns en aromatisk doft af den hvita ingefärsblomman, hvilken liknar en hvit lilja. Växtens rotknölar användas till såväl enklare som finare matlagning och till dessert. Ananasen växer här i öfverflöd, och tätt intill den stå de skönaste jordgubbar, hvilka vi dagligen kunde njuta af — mandarin- och citronträd digna under sin tunga fruktböroda, och kaffebusken, ett stycke härifrån, ger oss en oförfalskad dryck med en arom, som säkert är okänd hemma. Vädret vid denna tid på året är härligt här uppe, ty februari, mars, april, motsvara en svensk högsommar.

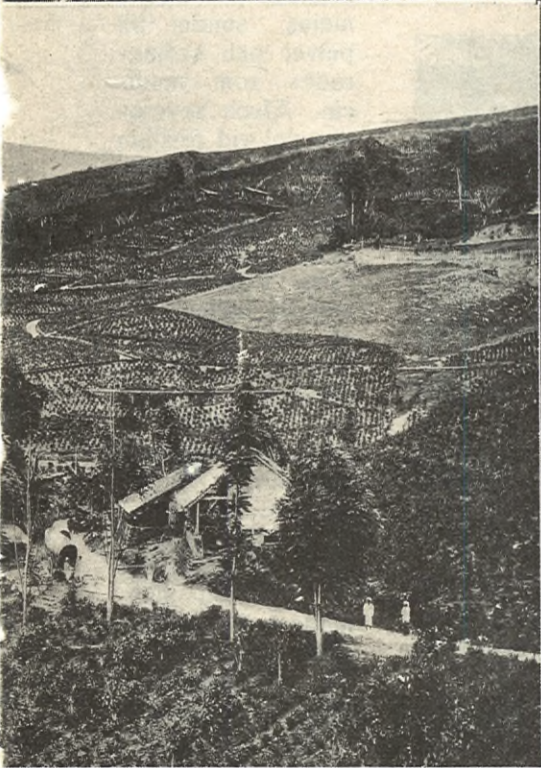
Morgonsolen upphettar den fuktiga jorden till den grad att man tidigt på morgonen ser en meterhög tjock dimma ofvan markén. Den starka dagen på träd, buskar och blommor, bortdunstar genom de brännande solstrålarne som en hvit rök. Luftén är likväl sval, hvarför morgonen är den lämpligaste tiden för en promenad eller ridtur. Förmiddagen är mycket gassande, men vid 1/2 4-tiden på e. m. blir det svalt igen, och té intages då ofta i en berså i trädgården, skuggad af de gra-

hvilka växa som höga träd ej långt ifrån där markén fäcket af violer. Tauga Poo, den orangeröda lianen, med långa trumpetliknande blommor, hänger bland trädgårdsgrenarne, och orchidéer gömma sig under dem. Bougenvillan med sina intensivt violetta blommor växer öfver en bro och bildar ett hvalf och under bron ses brunröda väldiga bladväxter med rosenfärgade ådror höja sig mot det klara forsande vattnet.

Längre upp möta vi Daturaträdet, hvilket under blomningstiden alldeles befäcket af klockformade

Bärare på Ceylon.

— Ett téfaktori.

ciösa ormbunks-träden. Kvällar och nätter äro mycket kalla. Regnet inträffar här vid samma tid som i låglandet. Utan uppehåll störtar regnet ned med sådan styrka, som man blott ser i tropikerna. Rummen blifva kalla och fuktiga, och stora braskor kunna knappast uppvärma dem. Dagligen måste kläder och skodon framtagas ur byrålådor och skåp för att vädras och torkas framför elden, annars möglar allt och blir förstördt. Detta försiktighetsmått måste nog äfven iakttagas under den torra årsliden, men då torkas allt i solen, som beständigt skiner. Klimatets fuktighet är så stor, att det inverkar på de föremål som äro mottagliga därför.

Lifvet på ett téplantage har, i synnerhet under den vackra årsliden, landlifvets alla behag. Trakten äger en klubb, där grannarne mötas hvarje vecka i och för sport o. s. v. Tennisplanen är omgifven af blommande prästkragssträd och bredbladiga, skuggande bananer. Vanligtvis färdas man dit i ryckshaw, dragen af två män, ty vägen är för brant och för smal för automobil. Vägarne gå alljämt genom télandet, hvilket är ganska enformigt. Ofta besöka grannarne hvarandra, man gör utflykter tillsammans till de olika distriktens sportplatser, där täflingar med prisutdelningar anordnas. Gäster komma ofta till Preston, och Mrs Hardings gästfrihet finner alltid utväg att logera huru många som än infinna sig.

Traktens kyrka är pittoresk, belägen på en höjd. Den är alldeles befäckt af murgröna, och skuggad af väldiga gummiträd. Vägen dit går ej endast genom det enformiga télandet, utan ner i dalarne längs brusande forsar och porlande källsprång samt stundom längs floden, som är kanad af rika bambubuskar och höga löfrika träd. Den går äfven genom små pittoreska byar, där infödingarna sitta framför sina buliker. Ibland händer att kulies som draga ryckshaw, plötsligen stanna vid en särskild sten, i hvilken deras gud anses dväljas. De kasta sig ned framför

Ett terrassformigt risfält.

stenen och anropa den om att afvärja de onda andar, som möjligtvis skulle kunna skada dem under dagens lopp. Ofta ser man infödingar bringa dylika stenar sina

Mr och mrs Hamilton Harding, den senare född Ebba Braunerhielm.

offer. De bära till dem allehanda matvaror, lända en offereld framför stenen, sjunga entoniga sånger och slå på bullrande frummor. Därefter bestryka de sig med eldens

ger komma flygande i svärmar och likna på afstånd ett skimrande moln. Den lilla criguefågeln, som sjunger crique, crique utan uppehåll, synes tydligt med sitt klarblå hufvud där den flyger snabbt efter fjärlarne, hvilka han fångar med stor skicklighet. —

Ofta gingo vi ut och sågo huru téet plockades, och gjorde jag mig underriktad om téets historia, hvilken kanske kan intressera svenska läsare. De tidigaste unppgifter om téet sägas förekomma i kinesiska skrifter, omkring 500 år före Kristus. Här lofordas téets vällukt och arom, dessutom säges det besitta egenskapen att lugna och försätta sinnet i harmoni, att förjaga trötthet och lifva tankarne och att uppfryska kropp och själ. Det tilläggas att téet bör plockas med händerna, rostas öfver elden och sedan packas hårdt i lådor. Téet var till att börja med så sällsynt, att det som en raritet och hyllningsgärd förärades till kejsaren. Det sägs att téets första användning förekom i form af kakor.

Kakorna brukade ibland malas sönder till pulver och ordinerades som medicin. Äfven severades det vid festliga banketter före måltiden och verkade då stimulerande och aptitretande. Från Kina fördes téet till Indien 1780 af en sjökaptan, där det såddes och odlades i Botaniska trädgården i Calcutta. Kinesiska arbetare införskrefvos för att lära hinduerna konsten att sköta téet, och så småningom utplanterades téplantorna å de gynnsammaste kullarne i landet.

Man har märkt att téet trifves och frodas på de höj-

Tébladen granskas.

Barn i tébuskarna.

der, där morgon- och aftondagg är starkast, samt där tropikens solstrålar under dagen kunna uppvärma, ja nästan uppånga jorden och själfva tébladen. Téet växer som en lummig buske, vanligtvis i en höjd från 5 till 8 fot. Bladen likna mest camelians: de äro ljocka och glänsande af djup mörkgrön färg samt sitta på en ihålig stjälk. Blomman är ungefär så stor som en mindre prästkrage, hvit, med en svag doft. Fröen äro inneslutna i en slät, hård triangelformad kapsel, hvilken inuti är afdelad i 3-5 celler, hvar och en innehållande en hvit, något oljig nöi med en bitter smak. Téet öfvertog egenligen den roll, som kaffet förut haft på Ceylon. Kaffet, som var en af landets förnämsta produkter, drabbades af en svampsjukdom, som blef anledning till många plantageägares ruin. Några driffiga personer försökte då, år 1867, att odla té, hvilket blef så framgångsrikt, att det funnits år då exportsumman uppgått till 100 miljoner kronor. — Det är mycket besvärligt att å Ceylons kuperade, fält skogbevuxna mark, plantera och odla téväxter. — Träden måste fällas och bortföras, ris och snår måste brännas, diken anläggas, och jorden gödslas. Téet planteras på höjder och kullar då det som sagdt därigenom utsättes för solens välgörande verkan. När man på afstånd ser dessa tékullar, synes det, som om de voro beklädda med djup, mörkgrön sammet, däri de graciösa träden Grevilia bilda regelbundna ljusa linjer. Dessa träd äro importerade från Australien och påminna med sin ljusa stam något om vår björk. Grevilian

Tébusken beskäres.

planteras för att skugga tébladen, och trädets affallna blad gifva näring åt jorden.

En tébuske kan skördas under 2 år, hvar efter den behandlas med s. k. "pruning". Alla blad falla då af, men efter en tid får busken nytt lif igen och blir bladrikare än förut. Då téplantan vuxit i tre år, kan den börja skördas, och det är alltid de nyaste, finaste bladen som plockas. Mellan buskarna skymtar den röda marken fram, som små sligar, och här kunna téplockarne obehindradt röra sig. Arbetarne och arbeterskorna utgöras alla af familjer, hvilka komma från Södra Indien för att i Ceylon förljåna pengar, med hvilka de återvända till hemlandet på ålderdomen. Dock är deras arbetslön blott 35-40 öre om dagen tillika med husrum och mat, den sistnämnda bestående af ris.

En polis på Ceylon.

Hvarje morgon kl. 5 ljuder den starka hvisselpipan, och man, hustru och barn gå alla upp till höjderna, där de börja téplockningen med otrolig färdighet. Barnen, som äro nakna, med blott en kedja med ett silfverhjärta på om magen, läggas vanligtvis på marken bredvid modern. De mycket små håller hon med vänstra armen och handen, och barnet kan bekvämt dricka modersmjölken, under det modern med högra handen plockar tébladen. Dessa läggas i en korg, hvilken med ett band är fästad rundt pannan och hänger ner på ryggen. En uppsyningsman går omkring och öfvervakar noga arbetet. Efter slutadt dagsverk kl. 6 e. m. samlas alla arbetare vid faktoriet, där deras skörd väges och granskas. Första processen, som de fina tébladen genomgår, är torkning. De bredas ut på fack i höga ställningar. Här får luften fritt spelrum öfver bladen i ungefär 24 timmar. Färgen förändras genom att saften syrsättes; först blifva de kopparröda men sedan nästan svarja. Härefter rullas bladen i maskin i omkring 20 minuter och förflyttas till glas-skifvor, där de jäsa i omkring 2 timmar, siktas sen genom ett såll af metalltråd i varm luft, hvilket, genom ständig vridning rundt, skiljer de gröfre bladen från de finare. Arbeterskor sortera sist de gröfre och finare bladen i olika korgar, hvarefter téet packas omsorgsfullt i blyfordrade trälådor, hvilka igenlödas. Lärarna samlas till Colombo, där téet deivis säljes — det mesta sändes dock ut öfver hela världen.

En timmerman hos mr Hamilton.

Ärade halfårs- och kvartalsprenumeranter

behagade skyndsammast förnya prenumerationen för senare halfåret, på det att expeditionen må kunna fortgå utan afbrott. Inom kort börjar i vårt Romanbibliotek offentliggörandet af

Elin Wagners bebådade nya roman, hvilken utgör ett af de många värdefulla textbidrag, som skola fylla årgångens senare häft. Dessutom erhålla samtliga prenumeranter också i år gratis

Iduns julnummer, som oafsedt sitt förträffliga skönlitterära innehåll af ett flertal af våra främsta författare, med illustrationer af framstående konstnärer, kommer att uppvisa en intressant högaktuell serie i bilder och text, hvarom vi frampå hösten skola lämna vår publik ett närmare meddelande.

En tjänares hustru och barn hos mr Hamilton.

IDUNS PRISTÄFLING N:R 14.

LIPOGRAM.

Vcknsprstflngrrmcktttrflg.

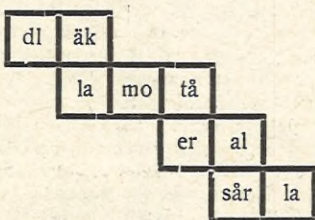
Genom att rätt sätta vokaler bildas en mening. Hur lyder den? Anna H—m.
Lösning märkt pristäfling n:r 14 och helst frankerad med landstoms- märke insändes till Iduns redaktion senast den 14 juli 1917. De tre första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffas erhålla vardera 5 kr. i pris.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 12.

1. Rumänien. — 2. Holland. — 3. Sverige. — 4. Italien. — 5. Ryssland — 6. Bayern. — 7. Norge. — 8. Spanien.
De tre första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffats ha lämnats af Syster Elin, Löt sanatorium, Malmby, Fr. Edith Svensson, Östersund och herr Sven Dahlman, Ålandsbro.

IDUNS TIDSFÖRDRIF

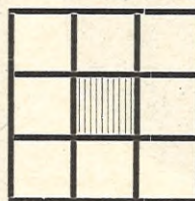
ORDSPRÅKSKVADRAT.

De nio små kvadraterna ordnas om till en kvadrat 3x3, så att ett ordspråk kan läsas.

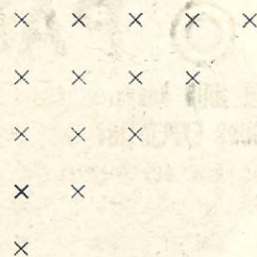
K. W.

LIKA ÖFVERALLT.

Sätt in 8 bokstäver i figuren, så att hur man än läser samma adjektiv uppstår.

FEMTON KORS.

Korsen ersätts med bokstäver så att såväl vågrätt som lodrätt kan läsas: 1. Något man ofta lider af på vintern. 2. En sport. 3. Kvinnonamn. 4. Sorgligt att icke kunna. 5. Konsonant.

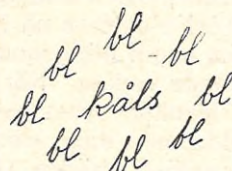
RÄKNEGÅTA.

A och B köpa tillsammans ett paket tobak. A kan röka det inköpta på 25 dagar, medan B behöver 37 1/2 dagar till det. Hur länge dröjer det innan tobaken är slut, när båda röka af den, och för hur många öre om dagen röka de, när tobaken kostar 3 kr.?

TVENNE TAL.

Tag reda på två tal, vars summa är dubbelt så stor som det tal man får kvar, då man drar det mindre af dem från det större. Om man multiplicerar dem med hvarandra, blir produkten tre gånger så stor som summan af de båda talen. Hvilka tal är det?

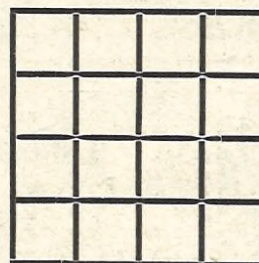
REBUS.

MOTSÄTTNINGAR.

Krig-fast; kärlek-tom; land-fattig. Tag reda på motsatta ord till ofvanstående och bilda däraf tre sammansatta ord.

TÄNDSTICKSUPPGIFT.

Tag bort 16 stickor af figuren så att fem kvadrater bilda en regelbunden figur.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 25.

REBUS: Sockenstämma.

LOGOGRYFEN: V i s h e t, hvaraf fås: te, het, vis, hets, svit, vite, vi, hes, hvit, ve! se, is, tvi! hi! thes, e, ts! vet, hit.

DE BÅDA KVADRATERNAS INNEHÅLL: Teguór — Frithjofs Saga.

Genom dagligt bruk af

"Antisepton" hårvatten

befordrar Ni hårväxten och får ett vackert, mjukt, fylligt och glänsande hår. "Antisepton" finnes till salu öfverallt.

◎ PÄRMAR ◎

till IDUN kunna erhållas hos hrr bokhandlare eller direkt från IDUNS EXPEDITION, mot likvid i postanvisning, till följande priser:

Röd pärm, med guldtryck, till "Idun" . . . Kr 1: 50 + porto 30 öre
 Röd eller grön pärm till "Iduns Romanbibl." " 0: 50 + " 10 "
 Röd eller grön pärm till "Iduns Hjälpreda" " 0: 50 + " 10 "
 Samtliga tre pärmar " 2: 50 + " 30 "

SVALÖFS

KORNFLINGOR

användas förutom till den dagliga gröten äfven till välling, soppor, pannkakor, bakverk, kex m. m.

NYA
WERMLANDS-TIDNINGEN
 Etabl. 1850 Karlstad Etabl. 1854
 Rikstelefon namnanrop Länstidningen
 Värmlands enda dagliga tidning.

GAHNS

ÄKTA
ASEPTINTVÅL
 OCH
BORLANOLINTVÅL

cocosoljetvålar i stänger,
 tillverkas fortfarande och
 äro af god kvalitet.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
 Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 1-7 JULI 1917.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; delikatessill med färsk potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te med scones. Middag: Ugnstekt gös med tomatsås; kokt färsk oxtunga med enkel remouladesås och grönsaker; citronpudding med gula mandelspån.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; kokt omelett med fiskstufning (rester från söndag) kaffe eller te. Middag: Kall oxtunga (rester från söndag) med potatismos; filbunke.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; potatisbullar (rester från måndag) med färsk morötter och ärter; mjölk; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Sparrissoppa med rostadt bröd; spenatpudding med hollandaise; katrinplommonkompott med vispad grädda.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingslåda med potatis; kaffe eller te. Middag: Kokt brynt kalvbräda med brynade kålrötter; rabarberkompott med grädda.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis af kalv (rester från onsdag); kaffe eller te. Middag: Kurrysoppa med risgryn (buljongen från onsdag); plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannbiffar med stekta ägg; kaffe eller te. Middag: Kokt slätvar med vinsås och potatis; ris-mjölspudding.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt rött sidfläsk med stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Korfkaka med smält smör; filbunke.

RECEPT:

Enkel remouladesås (f. 6-8 pers.). 2 äggulor, 1 tsk. salt (5 gr.), 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 msk. dragonättika ell. vinäger, 3 msk. fin matolja, 1/2 ättiksgurka, 1 msk. kap-

ris, 3 hårdkokta äggulor, 2 tsk. grön, fransk senap, 1 msk. biff-sås, 1/2 tsk. ansjovissens, 2 dcl. tjock grädda.

Beredning: Äggulorna röras med saltet och peppar 15 min. Attikan tillsättes, litet i sänder, under kraftig rörning, därefter tillsättes matoljan i en fin stråle, under jämn rörning. Ättiksgurkan skäres i bitar, stötes i stenmortel tillsammans med kaperisen och passerar jämte äggulorna genom hårsikt. Denna massa blandas i såsen tillika med senapen, biff-såsen, ansjovissensen och den till hårdt skum slagna grädden. Såsen afsmakas noga. Serveras till stekt fisk, hummer, kallt kött och höns.

Citronpudding (f. 6 pers.). Skalet och saften af 1/2 citron, 4 äggulor, 125 gr. socker, 4 blad gelatin, 3 msk. varmt vatten, till gelatinet, 3 dcl. extra tjock grädda.

Beredning: Citronen sköljes och torkas. Skalet afrives nätt och saften utpressas. Äggulorna och sockret röras 20 min., hvarefter citronskalet och saften tillsätts. Gelatinet sköljes, klippes i bitar och upplöses i det varma vattnet. Grädden vispas till hårdt skum. Gelatinet nedröres smånigom i äggmassan och därefter grädden mycket försiktigt. Krämen fylls i vatten-sköldj och sockerbeströdd porlinsform och får stelna på is 3-4 tim. Då puddingen skall serveras, lossas den från kanterna med en spetsig knif och uppstjälpes på flat glasskål med tårtpapper. Serveras med makaroner af nötmassa.

Spenatpudding (f. 6 pers.). 3 kuvertbröd (150 gr.), 5 dcl. mjölk, 40 gr. smör, 6 hg. spenat (3 dcl. vatten), 1/2 portug. lök, 1 msk. hackad persilja (drygt), 3 äggulor, 35 gr. mjöl, salt, soja, närsalt, 3 äggvitor, (5 gr. potatismjöl).

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Kuvertbröden blötas i mjölken, kramas ur, söndermosas och brynas i en dcl. af smöret. I resten af smöret fräses den hackade löken. Spenaten rensas, sköljes, förvälles, hackas och passerar. I det brynta brödet inarbetas löken, den passerade spenaten, äggulorna, den hackade persiljan, mjölet samt mjölken, hvori bröden uppmjukats. Något närsalt och soja tillsätts och anrättningen afsmakas med salt. Sist iblandas de till hårdt skum slagna äggvitorna, massan fylls i smord och brödbeströdd hälform och kokas i vattenbad, ofvan på spisel omkr. 1 1/2 tim. Serveras med falsk hollandaise och potatis.

Kurrysoppa (f. 6 pers.). 1 litet rotselleri, 1 morot, 1 1/2 lit. efterbuljong, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 äggula, curry efter smak, salt, cayennepeppar, 1 dcl. risgryn (1 hg.), 1 1/2 lit. vatten, 10 gr. salt.

Beredning: Selleriet och moroten ansas på vanligt sätt, skäras i fina strimlor och kokas mjuka i buljongen, som därefter silas. Rötterna läggas i soppskålen. Smör och mjöl fräses 2 min. buljongen spädes på och får koka under rörning 5 min. Äggulan slås upp och vispas i soppan, som därefter afsmakas med kurrypulver, salt och cayennepeppar och hålles öfver rotsakererna i soppskålen. Risgrynen sköljas, påsättas i kokande saltat vatten och få stä framme i ugnen några minuter, under det de röras om med gaffel för att bli torra och varma. Läggas upp på karott och serveras till soppan.

Behagligaste och effektivaste afföringsmedel är Apoteket Vasens Laxermarmelad för stora och barn. Pris 1 kr. pr ask. Finnes på alla apotek.

Elegant
 kemiskt tvättad o. prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till
Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri-A.-B. Göteborg.

Ärade husmödrar!

Det är Er månända obehagligt hvad Sveriges bästa och pålitligaste hjälpmedel vid småbak heter?
 Det heter **Gooda Jästmjöl**. Burkar å 15, 25 och 50 öre köpas och några bepröfvade recept fås gratis öfverallt.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

Mellin's Food

är bästa kraftnärning för svaga, klana barn i alla åldrar. Bek om barns uppfosträn gratis och franko från Mellins Food Depot, Malmö.

Den boken skall Ni alltid ha till hands i Edert hem. Den blir Eder en ypperlig hjälp i dessa dyrtider. Köp efter den och Ni gör stora besparingar! Rekommendera därför katalogen genast. Sändes gratis, ej fraktfritt.

Ahlén & Holm, Stockholm.

Infallda kinder
 göra äfven ett ungt ansikte gammalt, då däremot runda och fylliga kinder göra det ungdomligt och oemotståndligt. Detta kan hvar och en uppnå! Uppgif tydligt namn och adress till »Snabb Parismetod» Iduns exp. f. v. b. Diskr.

Jag vet inlett så skönt som
La Mascotte
 hårvatten
 och **Brillantine**
 Fås öfverallt

Det spelar en stor roll att uppträda med vackra och blanka naglar
LYX
NAGELPULVER
 giver utan besvär, en härlig glans åt naglarna.

FREJAMI - PASTILLERNA
 skänka lindring och bot vid hals och bröstskorvar

CHOKLAD- KOFFERTFABRIKEN
 BESSE
 BESSE

Väggolin

Massmord på
VÄGGLOSS
 loppor och löss m. m.

»Enda fullt tillförlitliga medel mot all slags ohyra. Absolut öfverträffadt.» Så säga tusentals belättna köpare. Pröva själf!
 Pris pr flaska 1:25, 2 fl. franco. Aterförsäljare stor förtjänst.
 Tillskrif
Kem. Tekn. Fabriken BESSE, Virserum.

PARAMINT PASTILLER
 FÖRORDAS AV LÄKARE.
 Vid sjukdomar i munhåla och svalg. Effektivt skydd mot smitta vid epidemier. FLASKOR OM 50 ST. KR. 1.25
SÄLJAS ÖVERALLT
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
 Kontrollant PROFESSOR A. VESTERBERG.

BENNO BECKEMANS FOTOGRAFISKA MAGASIN
 15 DROTTNINGGATAN 15
STOCKHOLM.
 FRAMKALLAR-KOPIERAR-FÖRSTORAR

OUMBÄRLIG

I ALLA HEM!

IDUNS KOKBOK

TILL SALU I ALLA BOKLÄDOR!
 PRIS: KR. 5: 50.

Iduns ärade halfårsprenumeranter
 erinras värdsamt om vikten af att i god tid (bäst nu genast!) förnya prenumerationen, så att afbrott i tidningens regelbundna expediering må undvikas.

Iduns värdefulla julnummer
 utdelas äfven till alla halfårsprenumeranter.

Prenumerera genast!

Doktor Heüman
Kungsporspl. 2, Göteborg.
Tel. 45 46.
- Elektrisk behandling -
(för nervsjukdomar och reumatiska åkommor).

Doktor J. Arvedsons kurs
i Sjukgymnastik, Massage
och Pedagogisk Gymnastik
medför enl. kungl. maj:ts medgifvande samma komp. o. rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. Dr J. Arvedson: adr. Odeng. 1 Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
aflygges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept. Prospekt genom *Konten i Thulin, LUND*

Göteborgs Gymnastiska Institut
Fullständigaste ettåriga kurs i Sjukgymnastik och Massage
Nästa årskurs börj. i Sept. Begär utförligt prospekt!

Doktor A. Kjellbergs kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt!
Stockholm. : : Holländaregatan 3.

Kurs i massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MESSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt!

Hennaextrakt oöfverträffligt och oskadligt hårfärgningsmedel i alla nyanser. Pris Kr. 7.50 + Porto. Diskret försändelse.

Hennapulver i paket. Pris Kr. 2.50, 3.- och 4.- + porto.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör
21 Drottninggatan, Stockholm.

EBBA BECKMANS HYGIENISKA SALON
ANSIKTSMASSAGE (även syrebehandling.) Hårmassage enl. Dr Barbins metod. Manicure, Pedicure. Frisöring - Champonering.
Greftevegatan 3.
Riks Tel. 706 53. Allm. Tel. 401 00.

VÄRDA HÅRET om det är sjukt eller friskt, och använd **ZIWERTS' EXTRAIT VEGETAL.**
Bästa hårkonserveringsmedel. Finnes till salu hos frisörer och i parfymaffärer samt hos **Kungl. Hofleverantör ZIWERTS' EFTR., GÖTEBORG.**
Återförsäljare rabatt.

Crème Roxo för aflägsnande af bruna fläckar på huden. Absolut oskadligt. Pris 3 kr. + porto. Försändes diskret.
EBBA BECKMANS Hygieniska salong
Grefteveg. 3 R. T. 706 53
STOCKHOLM

Röd näsa
botas med kosmetiskt preparat genom enkel kur i hemmet. Hudrodnaden neutraliseras genast, efter en tid blir resultatet definitivt. Erhålles på hvarje apotek. Receipt jämte bruksanvisning sändes diskret mot postförskott å 5 kr. efter anmälan till »Märklig nyhet», Örebro poste restante.

TRICOPHEROUS

är världens förmästa Hårmedel och öfverträffas icke af något annat liknande preparat
Pris pr fl. 2.50.
Erhålles hos alla 1:sta klass Parfumeri-, Drog- och Collyriaffärer.

Under
Juni, Juli och Augusti
hälles
Iduns Expedition
öppen
Lördagar kl. 9-3. Öfriga hvardagar 9-4.

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium,
Kommendörsgatan 32, 1 tr, Stockholm. Allm. Telef. Östern. 1618,
som till Pingst avslutade sitt 10:de arbetsår, börjar åter 1 sept. 1917.
Af Kungl. Maj:ts godkänd högre handarbetslärautbildning med statsanslag. Kurser på 1, 1½ och 2 år. Fullständigaste och grundligaste utbildning i sitt slag. Ansökan kan insändas nu och till 15 aug. Prospekt sändas på begäran.
Inträdessövande uppmanas taga tillvara denna annons.

Husmoderskolan i Karlstad.
Konserveringskursen börjar den 16 augusti och pågår 1 vecka, omf. inläggning af bär, frukt och grönsaker. Årskursen börjar den 16 augusti och omf. matlagning, bakning, garnering och uppläggning, konservering, linne- och klädsömnad, (barnavård - teoretisk och praktisk) samt födoämnes-, häso- och sjukvårdslära m. m. Halfårskursen börjar den 24 augusti och omf. matlagning, bakning, linne- och klädsömnad, födoämnes- och hälsolära m. m. Sex-veckorskursen börjar den 24 augusti och omf. matlagning och bakning. Helinackordering erhålles inom skolan. Vacker trädgård. Tidsenliga lokaler med värmeledning, elektriskt ljus, badrum. Prospekt på begäran. Riks. 8 12.
NANCY ENWALL-GARDELL.

För Kindergarten och småskola
utbildas lärarinnor i Uppsala Enskilda Läroverks seminarieklass. Kursens genomgång ger företräde vid ansökan till lärarinnekurs i huslig ekonomi vid Fackskolan i Uppsala. Prospekt genom vaktmästaren.
Josef Liljeblad, rektor. **Carola Eneroth,** föreståndarinna.

Göteborgs nya Husmodersskola
Södra Allégatan 2 A - Rikst. 106 24
Husmoderskurs på 1 termin för unga bildade flickor börjar d. 7 sept. 1917
Prospekt och upplysningar på begäran. **Elvira Friberg, Hildegard Friberg.**

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.
Lärarinnekurs i matlagning och handarbete börj. 3 sept. Anmälan göres före 1 juli.
Lärarinnekurs i matlagning och lantushåll, med 2 term. i Fackskolan och 1 år å Brogård, börjar 3 sept. Anmälan före 1 juli. Anmälan till den lärarinnekurs (endast för skolkök), som börjar i jan. 1918, insändes före 1 nov.
Lärarinnekurs i barnavård börjar 20 aug. Anmälan före 15 juli.
Husmoderskurs med undervisning i matlagning, sömnad, hälsolära och barnavård, närmast afsedd för flickor med högre skolbildning, börjar den 1 sept. Specialkurs (högre husmoderskurs) i finare matlagning, klädsöm och barnavård börjar 20 aug.
Praktisk Yrkeskurs för utbildning af kokerskor och hushållerskor börjar 20 aug.
Lantushållsskolan å Kumlan börjar sin höstkurs omkr. 2 aug. Friplatser och statsunderstöd för elever å Kumlan.
Tryckt program på begäran gratis och franko. Program 24 och 26 gälla.
Inspektor: Professor O. Hammarsten.
Föreståndarinna: Fröken Ida Norrby.

Site upplagan
IDUNS KOKBOK
afhandlar såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning, konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- & konfekt-kokning, beredning af drycker och charkuterivaror, servering, borddukning och servertbrytning. Kokboken är rikt illustrerad, med 12 färgtrycksplanscher, med afbildningar af fåglar, fiskar och svampar samt grönsaker jämte 4 styckningsplanscher för kött och 16 olika servertbrytningar efter fotografier.
Till salu i alla boklädor erhålles den portofritt mot insänd likvid kr. 5:50, direkt från
IDUNS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

TVÄTTAR ICKE KLÄDER.
(HOS ALLA HANDLANDE.)
Sunlight Såpval Aktieföretag
Göteborg

"En annons är en fusenhöfdad försäljare - fusenfallt viktigt är det därför att den säger hvad den bör säga, hvarken mer eller mindre."
Införda kostnadsförslag från Idun.

Elfkullens Husmodersskola,
Jemshögsby, börjar höstkursen 20 sept. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning, syltning, konservering, jämte väfnader, linne- och konstöm, knyppling m. m. Prospekt mot dubbelt porto. Selma Gustafson, föreståndarinna, adr. till 5 sept. 8 med by.

Herrsätra Skolgård,
8-klassig flickskola, helpension, börjar sitt femte läsår den 15 Sept. 1917, å Molstabergs egendom, Mölnbo.
Endast värlartade barn mottagas.
Prospekt på begäran.
Anna Sundin.
Adr.: Molstaberg, Mölnbo.

Utgifven af
ELISABETH ÖSTMAN.
IDUNS KOKBOK
är vår modernaste kokbok till utstyrel och innehåll. Bokens alla 1.071 recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Östmans Husmoderskurser o. öfverskådligt uppställda, med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrannt angifna.
Äfven helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet finna härigenom en säker handledning i
IDUNS KOKBOK.
PRIS; INB. 5:50.